

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus

NOF OA
Postboks 1041 Sentrum
0104 OSLO
Org.nr. 975 615 308

Nesodden kommune
Postboks 123
1451 NESODDTANGEN
post@nesodden.kommune.no

leder@oa.birdlife.no
Medlemsrelatert: medlem@oa.birdlife.no
Økonomisk: kasserer@oa.birdlife.no
Vernesaker: naturvernkontakt@oa.birdlife.no
oa.birdlife.no

Vår ref.: sak/607

Deres ref.: 21/1091

Dato: Oslo, 7. mai 2021

Merknader til kommunalt planprogram for 2022-2046

NOF Nesodden er et lokallag av Norsk Ornitologisk Forening (NOF) med 111 medlemmer i kommunen. Vi har mange medlemmer med stor biologisk kompetanse og lokalkunnskap om Nesoddens naturverdier. Vår interesse er i utgangspunktet ville fugler, men vern av dem og deres leveområder gir automatisk også et stort natur- og miljøengasjement. Vi er tilsluttet fylkeslaget NOF OA (Norsk Ornitologisk Forening avd. Oslo og Akershus), som også står bak denne uttalelsen.

Både på Nesodden og i Oslofjord-området har store naturverdier gått tapt de siste hundre årene, og de resterende er gjennomgående under sterkt press. For NOF OA og NOF Nesodden er derfor det viktigste målet i Nesodden kommunes planarbeid at fugler, biomangfold og naturområdene blir ivaretatt på en best mulig måte.

For NOF er følgende spesielt viktig:

- Bevare Nesoddmarka generelt
- Vern og god forvaltning av områdene med spesielle naturverdier
- Bevaring av strandsone, gruntvannsområder og øyer i fjorden

Generelt

Naturkvalitetene forringes betydelig ved utbygging og det meste av annen menneskelig påvirkning. Vi har derfor i utgangspunktet mindre interesse av å kommentere allerede utbygde områder eller kommuneplanens samfunnsdel.

I likhet med FNF, der NOF er del av paraplyorganisasjonen, synes vi planutkastene generelt inneholder mye positivt. De har ivaretatt viktige hovedpunkter fra kommuneplanprosessen i 2018–2019. Vi støtter helhjertet forslaget om at man ønsker en utvikling som ikke berører Nesoddmarka. Ved fortettingen av sentrumsområdene er det viktig å bevare grøntområder og hundremetersskoger. Selv om naturkvalitetene her ofte er redusert er de svært viktige for generell rekreasjon, næropplevelser av natur og pedagogisk arena for barnehager og skoler.

Opplevelser av natur er et viktig element som det må tilrettelegges for i kommuneplanen. Samtidig er befolkningspresset stort og tilgjengeligheten generelt grunnleggende god både i Nesoddmarka og til fjordområdene rundt Nesodden. Vi ønsker derfor at tilrettelegging for ferdsel i kommuneplanene framover bør være todelt, der tilretteleggingen innebærer at man inviterer innbyggerne ut i marka og på fjorden, men samtidig kanaliserer ferdselen utenom noen områder (av vesentlig størrelse) som bør forbli mer urørt. Slike arealer kan blant annet gi rom for mer sårbare fuglearter som hønsehauk, vepsevåk, andre rovfugler og skogshøns (storfugl, orrfugl og jerpe).

Også kystsonen har mye av den samme problematikken som nevnt over, med få gjenværende uforstyrrede lommer med natur. Områder med bratt og ulendt terreng har naturlig blitt bevart. Man bør derfor sørge for at kyststier legges slik at det ikke medfører nye inngrep i naturmiljøer og forstyrrelse av rovfuglreir eller annet fugleliv som er sårbart for ferdsel. Fortøyningsplasser og tilrettelegging for overnatting kan også være i konflikt med viktig dyreliv. Det er fortsatt flere områder langs Nesoddlandet som er velegnet for fiskeørn, og som kan gjøre det mulig for havørn å reetablere seg på Nesodden. Som eksempel kan nevnes at det bør unngås kyststi i den bratte skråningen mellom Varden og Fjellstrand.

Økt tilrettelegging i form av gang- og sykkelstier langs hovedveinettet har definitivt vært nødvendig. Vi har imidlertid sett liten vilje til å planlegge og gjennomføre disse prosjektene slik at man unngår å forringe attraktive naturmiljøer. Her er det behov for å gå bort fra den «rett fram – billigste løsning»-praksis som har vært styrende. Vi må i framtiden kalkulere inn at det å ta mer hensyn til natur faktisk har en pris økonomisk. Samtidig kan en slik omlegging også gi mer attraktive tur- og transportruter for befolkningen.

Kartfesting av vekstgrenser – natur i byggesonen

NOF mener at den eneste måten å sikre Nesoddens naturområder varig på er endelige og definerte kartfestede grenser for bygge- og utviklingsområdene og områdene med vedlikeholdsvekst. Der må man samtidig stramme inn på regler og praksis for unntak og dispensasjoner i LNF-områdene utenfor. Vedtaket om å fordele 80 % av veksten mellom Tangen og Fagerstrand innebærer at det blir enklere å ivareta hensynet til natur utenom vekstområdene. Vi forstår imidlertid at vekstgrensene på Tangen og Fagerstrand er omtrentlige. For å sørge for optimal planlegging og redusere framtidige konflikter om grensesonene bør grensene legges til naturlige skiller i form av bebyggelse, topografi og veier.

For Tangenområdet mener NOF at vekstgrensene bør legges utenom Skoklefallskogen, og at *området vernes som naturreservat*. Skoklefallskogen er i kommunalt eie og har nasjonale naturverdier. Skogen er allerede et av de viktigste friluft- og rekreasjonsområdene på nordre Nesodden. Med planlagt intensivert utbygging i vekstområdene rundt bør det tenkes helhetlig og langsiktig rundt viktigheten av denne type nærnatur og grøntområde, som bare vil øke i verdi på sikt.

For den type befolkningscenter som «Tangenbyen» nok vil bli er det etter vårt syn uansvarlig å ikke båndlegge et større grønt rekreasjons- og nærnaturområde, slik «alle» tilsvarende befolkningssentra har eller bør ha. Vi mener tiden er moden for at Nesodden kommune i større grad ser den positive verdien av å beholde viktige natur- og grøntområder i byggesonen, og betrakter vern som en *mulighet*, ikke et problem. Dette vil styrke folks livskvalitet og helse i boområdene, og dermed også kommunens generelle verdier. Vi stiller oss derfor bak Statsforvalterens forslag om å *verne Skoklefallskogen som naturreservat* etter naturmangfoldloven. Ved frivillig vern vil kommunen få et verdifullt økonomisk bidrag som kan bli brukt til gode formål.

Inntil siste kommuneplan har Fjellstrand framstått som en av Nesoddens absolutte vekstsoner. I den sammenheng mener vi at naturmiljøet rundt vassdraget Ellingstadtjern–Persillengtjern–Fjellstrandbekken–Nyborgdammen har kommet uheldig ut. Dette området bør sikres bedre vern og forvaltning. For Nyborgdammen er det for eksempel laget forslag til forvaltningsplan for storsalamander i 2011. I ettertid er nærområdene bygd ytterligere ned uten at vi på noen måte kan se at planen eller utfordringene den reiser er tatt tak i. Generelt mener NOF at naturen i tjern, dammer og våtmarksmiljøene på Nesodden er forsømt, og at det bør settes i gang restaureringstiltak for å gjenopprette de mest verdifulle våtmarksmiljøene, noe som også vil være gunstig for klimatilpasning og CO₂-lagring.

Bevaring av Nesoddmarka

Vi er enige i forslaget om at LNF-områdene ikke skal reduseres. Nesoddmarka og de andre viktige landbruksområdene, naturområdene og friluftsområdene er viktige for både folk, næring, dyr og planter, og vil være det også i framtiden.

Fra plankartet gir de store LNF-områdene et inntrykk av at store naturområder tilsynelatende er ivaretatt på Nesodden. NOF ser det imidlertid som nødvendig å understreke at i tillegg til betydelig bebyggelse og veinett drives det svært intensivt landbruk og skogbruk i LNF-sonen og Nesoddmarka.

Vernet av Sørbyskogen nylig er derfor et svært velkomment tillegg til de ellers helt marginale verneområdene på Nesoddlandet. Verneområdene er fortsatt altfor små til å sikre en bærekraftig ivaretagelse av Nesoddnaturen på sikt. Det pågående arbeidet med å verne deler av Nesoddmarka må derfor kunne ut i konkrete resultater. Tallfestede mål for vernet areal bør også settes i kommuneplanens arealdel, basert på kartlegging og faglige anbefalinger.

NOF er svært kritisk til hvordan skogressursene forvaltes på Nesodden, særlig hvordan enkelte store private grunneiere har drevet svært intensiv flatehogst de siste årene, spesielt i 2020. Store kvanta har vært hogd på kort varsel der vesentlige arealer av Nesoddens eldste barskoger nylig gikk tapt. NOF mener det derfor er nødvendig at det heretter innføres *meldeplikt for hogst* på Nesodden. Hensikten med meldeplikt er at man blir informert om planlagt hogst før den gjennomføres, slik at man kan varsle hvis hogsten bryter med viktige miljøhensyn og lovverk. Uten en slik ventil har verken offentlig forvaltning, frivillige organisasjoner eller allmennheten for øvrig noen mulighet for å si fra før det er for sent.

Kulturlandskapet og edelløvskogssonen mellom byggeområdene og de sammenhengende skogsområdene i den sentrale marka er Nesoddlandets mest unike og vakre naturområder, rikt på biomangfold og kulturverdier – faktisk en del av Nesoddens identitet. Området som slynger seg fra Skoklefall og helt til Hasle bør ses i sammenheng. Dette arealet har vært under sterkt press fra nord mot sør, og mange enkelttiltak har klippet opp og redusert naturkvalitetene fra Skoklefall via Berger til Flateby. Vi ønsker å understreke at det å bevare enkelte gamle eiker på ingen måte erstatter at hele skogsmiljøer med plantesamfunn forsvinner ved utbygging. Ved Berger medfører ofte bygging og anlegg i neste omgang krav om fjerning av eldre trær på grunn av påstått sikkerhet, med det resultat at naturmiljøet forringes ytterligere.

Det er svært vesentlig for Nesoddens artsrike biomangfold at naturkvalitetene i «de neste» områdene fra Flateby til Nesodden kirke på sikt ikke lider samme skjebne ved gradvis utbygging som vi har sett lenger nord. Særlig området Solberg–Sørby–Røer, som er indrefiletten av dette mosaikklandskapet med mye gammel eikeskog, bør sikres et varig vern for ettertiden. Svært mye av natur- og kulturverdiene i dette området er godt dokumentert og av nasjonal verdi. En verneprosess her er derfor noe vi i NOF mener ikke bør vente ytterligere.

Strandsonen og fjorden

Oslofjordens naturtilstand med forurensning, plastforsøpling, svikt i fiskeforekomstene og generell nedbygging og dispensasjoner fra 100-meterssonen har fått stor oppmerksomhet, blant annet gjennom «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord ...», Klima- og miljødepartementet 2021.

NOF har ikke hatt kapasitet til å sette seg inn i detaljene for gjeldende politikk og berørte punkter i arealplanen, men vi vil understreke at fjordens tålegrense er nådd for lengst. Megautbyggingen på Spro med en voldsom båthavn vil ytterligere øke belastningen på Nesoddens strandsonen og den sårbare fjorden generelt. NOF ser det som vesentlig at Nesodden som en fjordkommune bidrar i positiv retning til å dempe belastningen på fjordøkosystemet, og ikke omgår lovverket, som har til hensikt å hindre utbygging i strandsonen ved å omgjøre mer eller mindre uvirksomme industrihavner og lagerbygninger til små fjordbyer. NOF går derfor mot alle planer om boligprosjekt å la Svestad Brygge/Granerudstøa, og forslag om enhver ny småbåthavn langs Nesoddlandet. Den samlede belastningen er for lengst overskredet.

Videre understreker vi at dersom dispensasjoner i 100-metersbeltet jevnlig praktiseres over tid, undergraves hensikten med hele forbudet og den langsiktige samfunnsplanleggingen. For Nesodden og fjordkommunene er det derfor viktig med en kraftig innstramning, slik at vi også i praksis får et absolutt forbud mot bygging i 100-meterssonen langs fjorden.

Kalkøyene

Kalkøyene i fjorden er definitivt de naturmiljøene som i Nesodden kommune er de mest unike i nasjonal sammenheng når det gjelder rik flora og fauna. Her finnes store arealer av den truede og nasjonalt utvalgte naturtypen åpen grunnlendt kalkmark, kalkskoger og sjøfuglkolonier. Det er svært viktig at kommuneplanen har bestemmelser som medfører at det ikke kan gjennomføres inngrep som risikerer å forringe naturmiljøet på kalkøyene i Oslofjorden: Ildjernet med småøyer, Steilene, Husbergøya, Langøyene og Skjælholmene.

Langøyene og Husbergøya er kanskje de biologisk aller mest verdifulle øyene å ivareta i denne sammenheng, fordi det er store øyer med mye verdifull vegetasjon. I motsetning til Husbergøya har ikke Langøyene et vern. Vi ber om at Nesodden kommune sørger for ivaretagelse/bedre vern og restaurering av den opprinnelige vegetasjonen på Langøyene i forbindelse med istandsetting/rehabilitering av fyllinga mellom de to opprinnelige øyene og utvikling av deler av Langøyene til friluftstøy. Vi anbefaler også at deler av Langøyene beskyttes som naturreservat.

Hensynssoner og Bergerskogen

Nesodden har etter hvert fått flere hensynssoner for naturverdier i arealplanen. Det er svært positivt. Flere av disse arealene er imidlertid små og fragmenterte, særlig i byggesonen. Generelt press fra menneskelig aktivitet gjør det tvilsomt om hensynssonene er et bærekraftig nok tiltak til å ivareta naturverdiene i enkelte slike områder over tid. NOF mener at mer økologisk systemtenking må inn i forvaltningen av viktige naturområder, der arealene har buffersoner og henger sammen. I planprogrammet pkt 3.2. forklarer kommunen dette selv på en god måte. Det er imidlertid viktig at det følges opp med konkrete tiltak og utvidelse av hensynssoner til faglig forsvarlige enheter som er bærekraftige over tid.

En ny rapport fra NINA (2021) som fastslår at Bergerskogen har enda et areal med en viktig naturtype, gjør at dette er spesielt aktuelt. Her bør kommunens eiendom Ekely allerede i denne rulleringen av arealplanen omdefineres fra offentlig/privat tjenesteyting til LNF. Utbyggingen på Skjønhaug bør stanses, hensynssonene slås sammen og en verneprosess startes for å sikre det gjenværende arealet av den viktige naturen i Bergerskogen.

Kartlegging

Tilfellet Bergerskogen har også vist oss hvor viktig det er at kommunen kartlegger sitt biomangfold og sine naturverdier. Prosessen som har foregått har tydelig vist oss at kartlegging og naturvern ikke har vært prioritert i kommunen (eller samfunnet ellers) der ivaretagelse av naturarven i mange sammenhenger er tilfeldig og prisgitt at frivillig ulønnet innsats står opp mot kommersielle interesser.

NOF ser at Nesodden kommune tar dette ansvaret stadig mer alvorlig, og er begeistret for at betydelig økt kartlegging er planlagt framover. Tilsvarende ser vi med tilfredshet at kommunen gjennom ansettelse av to miljørådgivere med kontinuitet har fått et mer aktivt forhold til natur- og miljøutfordringene i kommunen. Oppgavene står imidlertid i kø framover, og det er derfor viktig at kartlegging fortsetter og intensiveres, samtidig som kommunen har egne fagpersoner til å håndtere og styrke saksområdet.

Nye hensynssoner for naturverdier

I fjorden

I NOF har vi rimelig oversikt over hvilke arealer som er viktige for fuglelivet i fjorden. Det gjelder både sjøfuglkolonier og hvilke områder som brukes mest av ender og sjøfugl gjennom hele året, deriblant flere rødlistede arter som sjøorre, svartand (overvintringsplasser) og ærfugl. Vi fremhever her to lokaliteter:

1. Områdene rundt Nesoddtangen med Odden–Lagskjærflua–Lagskjæret–Tangelaget–Lagbukta
2. Områdene som omfatter Ursvik Brygge–Selskjæret–Hellviktangen–Ursvikbukta

Dette er gruntvannsområder med gode strømforhold, som sikkert også er av stor betydning for gyting av sild, biologisk produksjon og annet biomangfold på sjøbunnen. Begge arealene ligger i fortsettelsen av allerede opprettede hensynssoner for bløtbunnsfauna på Nesoddtangen og i Ursvikbukta. Vi mener imidlertid at fuglelivet i sonene utenfor de definerte bløtbunnsområdene er vel så viktig både i næringssammenheng og fordi arealene er mer uforstyrret og i tillegg kan gi opphold og nødvendige hvilesteder for de nokså sky artene.

Vi oppfordrer kommunen til å få kartlagt disse områdene også med hensyn til livet under vann og på sjøbunnen, for å belyse hvilke arealer som er aktuelle for en utvidelse videre ut fra bløtbunn- og mudderbuktene på Nesoddtangen og Hellvik.

For Ursvikbukta mener vi i tillegg at det i tiåret for naturrestaurering burde være naturlig å prioritere tiltak for å reversere hele eller deler av småbåthavna i denne mudderbukta, og se på muligheten for å utvikle ålegrasenger. Båthavna er plassert i den biologisk absolutt rikeste gruntvannsbukta på Nesodden, som er viktig for ender og våtmarksfugl, og også har forekomst av ålegras. Problematikken knyttet til en nesten total nedbygging med lystbåthavner med tilhørende forurensningsproblematikk i dette viktige livsmiljøet er den samme for omtrent alle slike lokaliteter i de andre kommunene rundt Oslofjorden.

Hokholtdammyra

Lokaliteten nord-vest på den gamle husmannsplassen Hokholtdammyra (gnr/bnr 18/8) har en unik og variert blomstereng, med karakteristiske planter og sommerfuglarter på ei ugjødslet tørreng. Kjerne-lokaliteten på ca. 8 mål har kanskje Norges tettste bestand av rødlistearten liten bloddråpesvermer, som er kategorisert som sårbar. Hokholtdammyra ble fraflyttet ca. 1965.

Vår erfaring er at denne englokaliteten er unik for Nesodden, men uten at viktige naturtyper er kartlagt. Vi ber kommunen om å prioritere å få kartlagt lokaliteten og området rundt med hensikt å vurdere om området bør få opprettet en hensynssone for naturverdier eller et sterkere vern.

Masseforvaltning

NOF støtter fullt ut forslaget om å lage en strategi for massehåndtering i kommunen. Det argumenteres godt for dette under pkt 3.6. i planprogrammet, både når det gjelder omfang og behovet for å rydde opp. I NOF har vi på ingen måte full oversikt over problemet, men ut fra hva vi har sett er håndteringen av masser et av de større miljøproblemene i LNF-sonen på Nesodden. Deponiene har gitt lokal naturødeleggelse av ukjent størrelse, da forutgående kartlegging i selve deponiene neppe er gjort. Massene er stedvis definitivt urene og forurenset. Uten plan for drenering eller avrenning gir dette ofte forurensning av grunnvann og dyrket mark. Forurensningen kan potensielt også spres til større områder langs bekkedrag eller ved flom.

Vi mener også at blanding og forflytning av masser, sammen med flytting av maskinpark på kryss og tvers i kommunen, er en betydelig del av årsaken til den omfattende spredning av fremmede arter vi ser. Dette gjelder definitivt hagelupin og flere uønskede planter, men trolig også dyr som brunsnegl og andre arter som kan gi problemer på sikt.

Etter vårt syn er teksten i planprogrammets pkt 3.6 for vag når det gjelder mål, krav og tidsplan for arbeidet. Det er klart at det viktigste er å se framover og få løst mest mulig av problemkomplekset raskt, men når kommunen konstaterer at det foregår ulovlig lagring og deponering i dag, er dette noe som må løses og opphøre raskt. Det er derfor påkrevet med en streng og veldefinert tidsplan for strategien. Det må settes en tidsfrist for hvor lenge kommunen kan se gjennom fingrene med at disse alvorlige lovbruddene fortsetter.

Vi er positive til at grunneiere kan komme med forslag til mellomlagring på egen eiendom, men det er viktig at det også her stilles tydelige krav til natur og miljø i forbindelse med deponiene og transportveiene til og fra. Det bør på ingen måte gis noe automatisk amnesti for gamle synder. Deponier og forurensning med uheldig lokalisering for hydrologi, infrastruktur og nærhet til viktige natur- og friluftsområder må stenges med krav om opprydding, tilbakeføring eller fjerning. Der dette ikke følges opp må tidskrav med varsel om eventuelle bøter eller anmeldelse gjennomføres.

Masser og avfallshåndtering er ikke NOFs spesialområde. Vi synes det mange steder kan være vanskelig å skille mellomlagring, ulovlig deponering i naturen og bruk av mulig urene masser i utfyllinger og til skogsbilveier. Tidvis kan det synes som problemet flyter over i uansvarlig søppelhåndtering på flere store gårdseiendommer. Vi oppfordrer derfor kommunen til å prioritere å komme helt til bunns i masse- og forsøplingsproblematikken i LNRF-sonen når de mest presserende oppgavene på feltet er løst.

Avsluttende ord

Som det framgår av vår uttalelse, er det mer enn nok av utfordringer å ta tak i på miljøområdet for Nesodden kommune i den kommende planperioden. Vi har registrert større vilje, større ressurser og bedre planer fra kommunens side for miljøområdet de senere årene. Samtidig øker presset og den høye utbyggingstakten, slik at mer oppmerksomhet og innsats ikke nødvendigvis holder tritt med utfordringene. Vi vil derfor fortsette å stille krav til kommunen på miljøområdet selv om vi ser økt forståelse for viktigheten av natur- og miljøutfordringene, og til tross for at det gjøres mye godt og stadig bedre arbeid fra kommunens side.

NOF Nesodden og NOF OA mener at vi har kunnskap og initiativ til å bidra på en positiv måte til enkeltsaker og deler av planprosessen. Vi ønsker å være en positiv medspiller og håper dere tar kontakt med oss i saker der dere tror vi kan bidra. Lykke til med planprosessen.

Vennlig faglehilsen

Håkan Billing
leder NOF OA

Hans Tjernshaugen (sign.)
naturvernkontakt Nesodden